



SISTEC
RIGHT TO WORK

Vi hjälper arbetsgivare
som vill göra rätt.

Årsrapport 2023

Falsa ID-handlingar och arbetsdokument
på den svenska arbetsmarknaden

Innehåll

Årsrapport 2023	3
Inledning.....	3
Vanligaste förfalskningen.....	3
Varaktigt bosatt	4
Illegalister	4
Vad händer ute i Europa?	4
Svenska myndighetsrapporter.....	5
Utländska rapporter	6
Norska Polisen	6
England.....	7
Vad kan jag göra för att skydda mig?.....	8
En spaning in mot det kommande året.....	8
VISA D	9
Försörjningskravet för arbetskraftsinvandring	10
Elektronisk identifiering	10
Identitet som brottsverktyg.....	10
Medierapportering under 2023	12

Årsrapport 2023

Inledning

Sistec AB säkerställer, inom ramen för vårt Right to Work-koncept, individers identiteter och deras rätt till arbete och vistelse i Sverige. Konceptet kan med fördel appliceras på andra områden, såsom tecknande av avtal, kontroll av körkortsbehörigheter och vid uthyrning av bostäder och lokaler.

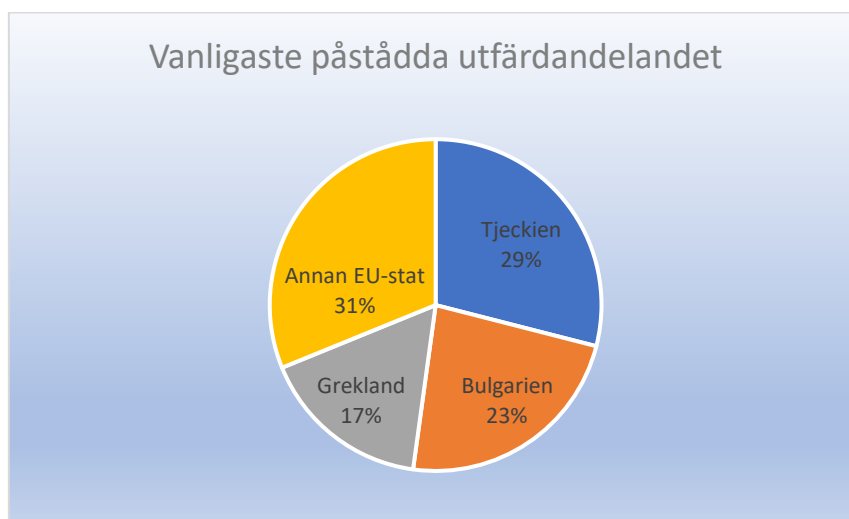
Sistec AB övervakar även kontinuerligt trender kring falska ID-handlingar och uppehållstillstånd. Denna rapport lyfter fram de trender vi observerat under 2023 baserat på de kontroller vi genomfört åt våra kunder som använder våra tjänster. Rapporten ger även en överblick över svenska myndigheters syn på samhällsutvecklingen och dess skuggsidor.

Sedan starten 2019 har Sistec AB genomfört över 250 000 identitetsvalideringar. Vi är närvarande på 20 orter i Sverige och erbjuder support på 10 olika språk.

Vanligaste förfalskningen

Under 2023 har fördelningen mellan falska pass och nationella ID-kort jämfört med EU-uppehållstillstånd med status "Varaktigt bosatt" visat sig vara nästan 50/50.

Det vanligaste påstådda utfärdandelandet för dessa falska dokument var under det gångna året Tjeckien med 29%, vilket också var det mest förekommande landet 2022. Bulgarien har ökat på listan och utgör 23%, medan Grekland minskade från 29% år 2022 till 17% år 2023.



Inom kategorin "Annan EU-stat" återfinns, utan inbördes rangordning, Lettland, Litauen, Kroatien, Polen och Spanien.

Varaktigt bosatt

I början av året stötte vi på en hel familj under våra kontroller – mamma, pappa och tre vuxna barn, alla medborgare i Georgien. Samtliga presenterade falska EU-tillstånd med statusen "Varaktigt bosatt". Trots att två av dem redan hade undertecknat anställningsavtal, vilket ledde till att arbetsgivaren var tvungen att betala några veckors lön under uppsägningstiden, var detta en relativt liten kostnad jämfört med den potentiella konsekvensen av att myndigheterna upptäcker bedrägeriet. Därför betonar vi alltid vikten av att validera identitet och säkerställa rätten till arbete innan några anställningsavtal skrivs.

Under 2023 noterade vi även en ökning av svenska uppehållstillstånd med texterna "Varaktigt bosatt i annan EU-stat" och "Anhörig till varaktigt bosatt i annan EU-stat". Migrationsverket har bekräftat att de alltid kontrollerar individens pass i original vid utfärdandet av ett uppehållstillstånd. Däremot granskar de inte alltid uppehållskort från andra EU-stater i original; oftast räcker det med att sökanden skickar in färgfoton på kortets fram- och baksida.

Migrationsverket genomför "en slagning på kortet och vid eventuella anmärkningar görs vidare kontroller". Med tanke på det antal falska EU-tillstånd som vi har upptäckt genom åren kan vi inte låta bli att undra hur många av dessa kort som ligger bakom äkta men felaktigt utfärdade svenska uppehållstillstånd.

Illegalister

En betydande andel av de individer som lever under falsk identitet, det vill säga de som har presenterat falska pass och nationella ID-kort för oss, är faktiskt folkbokförda i Sverige. Vid ett tillfälle upptäcktes en individ med falska pass som dessutom var aktiv i styrelsen för två svenska aktiebolag under sin falska identitet.

Enligt vår erfarenhet är EU-pass och nationella ID-kort kostsammare att skaffa, men de ger större möjligheter att bygga upp en falsk identitet för olika ändamål, inklusive kriminalitet, terrorism och spionage. Spionaget riktas både mot företag, känt som industrispionage, och mot svenska nationella intressen.

Vad händer ute i Europa?

Italien har ibland utmärkt sig genom sin särskilda hantering av utlänningsärenden. År 2022 införde de en lag som trädde i kraft den 1 februari. Enligt denna lag drogs alla uppehållstillstånd som var utfärdade med en giltighetstid längre än tio år in. Denna åtgärd resulterade i att hundratusentals personer som hade statusen "Varaktigt bosatt" i Italien plötsligt förlorade sina uppehållstillstånd med obegränsad giltighet.

Italienska myndigheter implementerade en övergångsperiod för att byta ut de gamla korten mot nya, som nu har en maximal giltighetstid på tio år. Sista datum för utbyte fastställdes till den 4 augusti 2023, och därefter anses de gamla korten definitivt ogiltiga.

Trots våra försök att få bekräftelse från den italienska ambassaden i Stockholm har vi ännu inte fått något svar. Även om vi fortfarande sporadiskt stöter på de gamla "Illimitata"-kort, tillåter vi dem inte längre i våra Right to Work-valideringar.

Intressant nog har vi också noterat en ökning av italienska företag som försöker utstationera personal till Sverige utan korrekta dokument. Dessa involverar ofta tredjelandsmedborgare med motsvarande mottagningskvitto eller ansökan om förlängning från de italienska migrationsmyndigheterna. Det är viktigt att påpeka att för arbete i Sverige (och övriga EU) krävs inte bara pappershandlingar, utan även faktiska, fysiskt utfärdade och giltiga uppehållskort.

Svenska myndighetsrapporter

Riksrevisionen släppte sent på året en intressant rapport, *Systemet för återkallelser av uppehållstillstånd*¹. Granskningen lyfter på flera ställen det faktum att "statliga myndigheter, kommuner och regioner utgår också ibland felaktigt från att en person som är folkbokförd i Sverige även har rätt att vistas i landet och därmed ta del av olika förmåner".

I samma rapport lyfter man också fram att uppehållstillstånd för studier missbrukas för att få hit arbetskraft. Studerandetillstånd ger obegränsad rätt till arbete och kan därmed användas för att kringgå ordinarie regler för arbetskraftsinvandring eftersom inga kontroller får ske från Migrationsverket avseende löner och arbetsvillkor. Enligt Riksrevisionens egen analys vistades det för några år sedan cirka 2800 personer i Sverige med tillstånd för studier utan att vara inskrivna hos något lärosäte.

Skatteverket har inte tidigare granskat de handlingar som visats upp när individerna vill bli folkbokförda. Det kan möjligen komma att ändras genom Lag (2022:1697) om samordningsnummer, vilken trädde i kraft den 1 september 2023. Där föreskrivs tre olika grader i samband med tilldelning av samordningsnummer. För att åtnjuta den högsta graden, styrkt, krävs personlig inställelse: "Vid identitetskontrollen ska Skatteverket noggrant kontrollera personens identitet."²

Om Skatteverket genomför mer ingående kontroller av identiteter och även säkerställer äktheten på de uppvisade handlingarna vid utfärdandet av samordningsnummer, kan denna process över tid förväntas ha en betydande positiv inverkan på folkbokföringen.

Som myndigheten själv uttrycker det i sin rapport *Åtgärder för att förbättra folkbokföringen*³:

Att ha ett personnummer eller samordningsnummer som bygger på felaktiga underlag kan vara ett verktyg för ekonomisk brottslighet. Detta kan bland annat utnyttjas i arbetslivskriminalitet, där människor utan rätt att arbeta i Sverige ändå utför arbete mot låg ersättning.

¹ Riksrevisionen, RiR 2023:19, 2023-11-09

² Skatteverkets föreskrifter om identitetskontroll vid tilldelning och förnyelse av samordningsnummer, SKVFS 2023:6

³ Skatteverket, Diarienummer: 8-2331045, 2023-09-04

I samma rapport konstateras även att: *”Det finns personer som vistas i Sverige men som saknar rätt att vistas här. Många av dessa registreras inte hos någon myndighet”.*

Skatteverket publicerade också en rapport som fångade mediernas uppmärksamhet, *Riktad kontrollinsats mot matbuds företag*⁴. Redan i inledningen av rapporten framgår det:

I mars 2021 inledde Skatteverket kontroller av matbuds företag och i början av augusti 2023 hade 74 utredningar avslutats. Matbuds företagen och deras anställda ska betala 77,7 miljoner kronor i ytterligare skatt och avgifter. Kontrollerna pågår fortsatt och väntas vara färdiga innan sommaren 2024.

Rapporten nämner inte specifikt genomförda kontroller av rätten till arbete, förutom kort i sammanfattningen där det står att: *”Många av de som startar matbuds företag är nya i Sverige, därför är det troligt att det görs omedvetna fel eftersom alla kanske inte känner till reglerna för F-skatt och momsregistrering”.* Detta antyder att det förmodligen finns ett betydande mörkertal inom matbuds bolagen när det gäller rätten till arbete.

Utländska rapporter

Norska Polisen

Under 2022 ökade fallen av identitets- och dokumentförfalskningar i Norge med 26%, vilket motsvarade 715 dokument och 617 personer. Trots den övergripande ökningen minskade antalet avslöjade förfalskade norska dokument med 8,4%.

Pass, ID-kort och körkort utgjorde de vanligaste dokumenttyperna, och majoriteten påstods ha europeiskt ursprung, där 24% var falska norska dokument.

Att falska norska ID-handlingar utgör hela 24% av det totala antalet avslöjanden är i sig anmärkningsvärt och en viktig spaning för den svenska arbetsmarknaden. Detta då svenska ID-handlingar och körkort i regel undantas helt från ID-kontroller på den svenska arbetsmarknaden och avslöjanden är, gissningsvis på grund av avsaknaden av kontroller, väldigt sällsynta.

Rapporten tyder på en ökad användning av falska dokument inom arbetslivskriminalitet. Sammantaget belyser rapporten den komplexa naturen och de föränderliga mönstren av falska dokument, med särskilt fokus på migration och säkerhetsrisker.

[Läs hela rapporten här.](#)

⁴ Skatteverket, Rapportnummer: 8-2649765, 2023-11-24

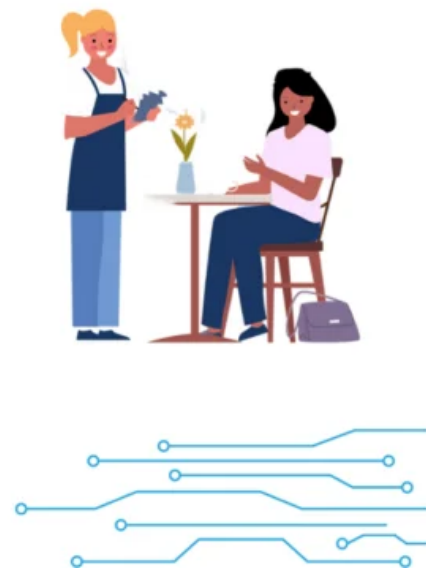
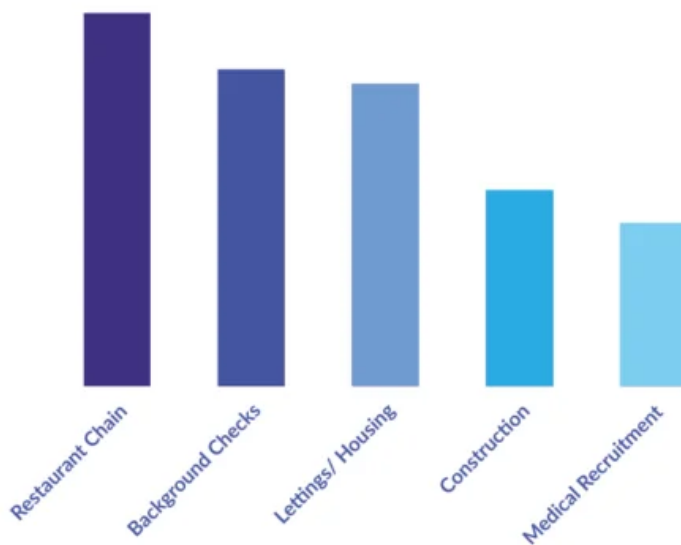
England

Under 2023 stod restauranger för 20% av de avslöjade förfalskade ID-handlingarna. Rekrytering inom vårdsektorn minskade från förstaplatsen 2022 men förblev bland de fem mest påverkade, med 9% av de avslöjade förfalskningarna 2023. Byggbranschen sjönk från tredje platsen 2022 till fjärde plats, men fortsatte att uppleva en hög andel falska dokument, motsvarande 10% av alla förfalskade dokument under 2023.

Intressant att notera är att rapporten visar att bakgrundskontroller är den sektor som avslöjar näst flest falska ID-handlingar. Det är i kontrast till Sverige, där bakgrundskontroller sällan inkluderar riktiga identitetsvalideringar, vilket resulterar i få avslöjanden av falska identiteter. I bästa fall inkluderar bakgrundskontroller på den svenska marknaden att man digitalt verifierar identitet genom att kontrollera om det angivna personnumret, som kandidaten själv uppger, existerar.

[Läs hela rapporten här.](#)

Sectors Targeted by Identity Fraud Top 5 Sectors



Bildkälla: TrustID årsrapport

Vad kan jag göra för att skydda mig?

Liksom föregående år rekommenderar vi att du först och främst bekantar dig med vilka arbets- och uppehållstillstånd som är godkända för arbete i Sverige.

- Lita inte på körkort eller Skatteverkets ID-kort som enda ID-handling.
- Efterfråga giltigt pass eller nationellt ID-kort och jämför personuppgifterna på alla handlingar.
- Kontrollera med Skatteverket att det uppgivna person- eller samordningsnumret är registrerat, aktivt och stämmer överens med personuppgifterna i passet. Om individen har samordningsnummer bör du ställa krav på att det har graden "styrkt".
- Kontakta Migrationsverket för att säkerställa rätten till arbete. Även om de flesta uppgifter omfattas av sekretess kan de i varje fall svara ja eller nej på om personen får arbeta eller inte. För ytterligare säkerhet kan du, med hjälp av fullmakt, begära ut mer uppgifter om det bedöms vara nödvändigt.
- Om du har anställda som är asylsökande bör du kontrollera statusen gällande så kallad AT-UND varje vecka. Detta gäller även för individer som har ett pågående arbetstillstånd men som har ansökt om förnyelse och har rätt till arbete under processen.
- Notera att QR-koden på LMA-kortet kan visa rätt till arbete utan att detta faktiskt är fallet. Vid sådana tillfällen har Migrationsverket hänvisat till tekniska misstag i hanteringen.

En spaning in mot det kommande året

Ett av de vanligaste dokument som ger sken av att individer har rätt att arbeta och vistas i Sverige visas på bilden nedan. Vi flaggade för detta redan i förra årsrapporten, men vi har noterat en ökning av dess förekomst under 2023.

Dokumentet är förvillande likt det nationella ID-kortet som utfärdas till italienska medborgare.



Exempel på nationellt ID för italiensk medborgare.

För utländska medborgare anges individens faktiska nationalitet med en text längst ner i framsidans högra hörn: "NON VALIDA PER L'ESPATRIO" (ej giltigt för resor utomlands). Vi har nyligen sett flera fall av brott mot Utlänningslagen där arbetsgivare godkänt denna typ av ID-kort, trots att den anställde egentligen inte haft rätt att vare sig arbeta eller vistas i Sverige.

Försörjningskravet för arbetskraftsinvandring

Försörjningskravet för arbetskraftsinvandring höjdes markant från 13,000 kronor till 27,360 kronor från och med 1 november 2023. Denna betydande ökning kan skapa utmaningar för arbetsgivare inom vissa branscher att upprätthålla lönsamhet, samtidigt som individer med äkta arbets- och uppehållstillstånd inom dessa sektorer kan stöta på svårigheter med att få anställning. Förväntat är att andelen falska arbets- och uppehållstillstånd kan minska till följd av detta, då de inte längre är lika effektiva för anställning. Vi förutser däremot en möjlig ökning av förfalskade EU-pass och ID-kort som ett alternativt försök att kringgå de höjda försörjningskraven. Något vi redan sett tendenser till, då andelen falska pass och nationella ID-kort ökat från 21% 2022 till 50% 2023.

Elektronisk identifiering

Det ökade fusket med olika eID, framförallt BankID, är också en väsentlig utmaning som vi måste adressera. Utsatta individer rekryteras internationellt och skickas till Sverige för att genomföra olika transaktioner, såsom folkbokföring och skaffande av BankID. Efter avslutade processer skickas individerna tillbaka, men de skapade kontona, legitimationerna och BankID:na lever kvar hos mindre nogräknade personer i Sverige.

BankID öppnar dörrarna till samhället och skapar nästan obegränsade möjligheter för olagliga aktiviteter. Det kan användas för att starta företag för kriminella ändamål, skaffa krediter, begå skattebrott, skicka falska fakturor, tvätta pengar, anmäla falska inkomstuppgifter för att begå bidragsbrott och fuska med lönegarantier vid företagskonkurser. Risken för upptäckt är minimal. Enligt Ekobrottsmyndigheten kan skattefelet och felaktiga utbetalningar uppgå till cirka 100 miljarder kronor årligen.

Vi observerar också dagligen att individer i olika register och system noteras med en "neutral" nationalitet. Vid närmare kontroller visar sig dessa individer med eID från Sverige eller EU i själva verket vara medborgare i länder som Belarus, Ryssland eller andra länder utanför EU/EES/Schweiz.

Det är av yttersta vikt att personligen kontrollera vilka som ges tillträde till ditt företag eller företagets område, även om olika eID eller andra elektroniska signeringstjänster används. Även om det är bekvämt att hantera identifiering och liknande på distans, särskilt med tanke på det nuvarande säkerhetsläget i vårt närområde, är det nödvändigt att överväga om det är värt att ta onödiga risker.

Identitet som brottsverktyg

Under det gångna året har vi observerat en relativt ny företeelse på arbetsmarknaden där individer från tredjeländ är anställda, eller söker anställning, på vita legala arbetsplatser inom sektorer som städ, restaurang och hemtjänst. Vid identitetsvalideringen presenterar sig dessa individer med inskannade papperskopior av plastkort som påstås indikera permanent bosättning i en annan EU-stat, ofta Italien. Redan vid inspektion av papperskopiorna framgår det att det rör sig om förfalskningar.

Vid eventuella frågor hänvisar dessa individer till en påstådd jurist eller rådgivare. Vid ett tillfälle har tre individer hos samma arbetsgivare hänvisat till samma jurist. Denna jurist eller rådgivare har spelat en central roll genom att hjälpa dem att komma till Sverige, tillhandahålla dokument för rätt till arbete, skaffa jobb åt dem och även underlätta öppnandet av bankkonto för löneutbetalningar. Personen har också varit i besittning av originalplastkortet och BankID till individens bankkonto.

Det är rimligt att anta att detta scenario liknar det som beskrivs i en artikel från [Dagens Industri den 15 januari 2024](#), där kriminella nätverk betalar ut fejkade löner för att vilseleda banker och använda individernas identiteter för brottslig verksamhet. En signifikant skillnad är att den kriminella organisationen inte etablerar egna företag för att betala ut fejkade löner. I stället utnyttjar de befintliga vita företag för att bygga kreditvärdighet för individerna.

Fördelen med detta arrangemang för den kriminella organisationen är att det effektivt minimerar risken för upptäckt. Om arbetsgivaren skulle avslöja bedrägeriet finns ingen avsikt att polisanmäla eller rapportera händelsen. Den övervägande risken och de potentiella konsekvenserna av att dras in i media, straffas av myndigheter eller möta insikten från uppdragsgivare och kunder om användningen av illegal arbetskraft, väger tyngre.

Medierapportering under 2023

Under året har media ett flertal gånger rapporterat om förekomsten av falska ID-handlingar samt om felaktigt användande och utnyttjande av andras identitet. Nedan finns ett urval av medierapporteringen för året. Det har också regelbundet rapporterats om avslöjanden av falska körkort utförda av polisen på svenska vägar, särskilt i olika lokaltidningar runt om i landet. Det är värt att notera att medierapporteringen helt saknar kommentarer eller uttalanden från politiskt håll.

Dagens Industri

EBM varnar: Kriminella älskar BankID

<https://www.di.se/digital/ebm-larmar-kriminella-alskar-bank-id/>

SVT

Ali levererar falska pass och körkort från tillverkar i Turkiet till köpare i Sverige

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vastmanland/vaxande-marknad-for-falska-handlingar>

SVT

Så jobbar tekniker för att avslöja falska handlingar

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vastmanland/anvandningen-av-falska-id-kan-fa-anvandaren-allvarliga-problem>

Expressen

Falska identiteter: "Tar 10-15 i veckan"

<https://www.expressen.se/nyheter/falska-identiteter--tar-10-15-i-veckan/>

Aftonbladet

Här är falska passet – tog Brysselterroristen till Sverige

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/GMRoKJ/falska-passet-som-tog-brysselterroristen-till-sverige>

Expressen

Sverige måste bekämpa spöksamhället

<https://www.expressen.se/ledare/patrik-kronqvist/sverige-maste-bekampa-spoksamhallet/>

Dagens PS

Nytt BankID – experter varnar för falska kopior

<https://www.dagensps.se/fintech/nytt-bankid-experten-varnar-for-falska-kopior/>

Sveriges Radio

Rysktalande nätverk fixar skenäktenskap för att begå brott

<https://sverigesradio.se/avsnitt/ryska-natverk-bakom-vag-av-skenaktenskap-och-skapade-identiteter-exploatering-vald-kriminalitet>

